

# บทที่ 1

## บทนำ

### ความเป็นมาของโทรศัพท์เคลื่อนที่

มนุษย์เป็นสัตว์สังคม มีการพึ่งพาอาศัยกัน การติดต่อสื่อสารจึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล ในอดีตกาลการติดต่อสื่อสารระหว่างมนุษย์อาศัยการเลียนแบบธรรมชาติเป็นหลัก เช่น การใช้ควันไฟ เสียง หรือนกพิราบส่งข่าว เป็นต้น วิธีการส่งข่าวสารต่างๆ ยังไม่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากมีข้อจำกัดหลายประการ ได้แก่ ไม่สามารถให้ข้อมูลข่าวสารได้มาก ไม่ปลอดภัยว่าข่าวสารที่ส่งออกมานั้นได้ส่งถึงผู้รับหรือไม่ มนุษย์จึงมีการคิดค้นเทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อนำมาใช้ในการติดต่อสื่อสาร อาทิเช่น วิทยุสื่อสาร โทรเลข โทรศัพท์ โทรสาร วิทยุตามตัว โทรศัพท์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการติดต่อสื่อสารมากยิ่งขึ้น

ต่อมาไม่นาน ปี. สตีบเบิลฟิลด์ (Nathan B. Stubblefield) เป็นชาวไร่แดงโม ในมลรัฐเคนทักกี สหรัฐอเมริกา ซึ่งคิดค้นโทรศัพท์ไร้สายขึ้นในปี 1908 โดยในสมัยนั้นรูปร่างหน้าตาของโทรศัพท์ไร้สายไม่ได้เป็นอย่างที่เห็นกันในทุกวันนี้ เสาส่งของโทรศัพท์ในขณะนั้นเป็นโลหะวงกลม 2 วง ซึ่งมีสายไฟร้อยอยู่ตรงกลาง ส่วนตัวรับส่งสัญญาณจะติดตั้งไว้ที่ยานพาหนะ เช่น รถไฟ หรือเรือ เมื่อยานพาหนะดังกล่าวเคลื่อนเข้ามาใกล้เสาส่งโทรศัพท์ สัญญาณก็จะถูกส่งผ่านคลื่นสนามแม่เหล็ก ทำให้โทรศัพท์สองเครื่องสามารถเชื่อมสัญญาณกันได้ นับได้ว่าเป็นสิ่งประดิษฐ์ที่สามารถเปลี่ยนแปลงการติดต่อสื่อสารบนโลกได้

การเข้ามาของโทรศัพท์เคลื่อนที่ในประเทศไทยนั้น เริ่มในปี พ.ศ.2539 โดยองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย ด้วยระบบ NMT 470 (Nordic Mobile Telephone) แต่ระบบดังกล่าวยังมีข้อจำกัดในหลายๆ ด้าน กล่าวคือ มีแต่เครื่องชนิดหิ้ว และชนิดติดรถยนต์เท่านั้น แม้ต่อมาระบบดังกล่าวจะมีการผลิตโทรศัพท์เคลื่อนที่ออกมาให้บริการ แต่ก็ยังมีข้อเสียในเรื่องของขนาดใหญ่ แบตเตอรี่หมดเร็ว อะไหล่มีราคาสูง รวมทั้งระบบซึ่งสามารถรองรับจำนวนผู้ใช้งานได้เพียง 50,000 คนเท่านั้น ทำให้องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทยหยุดให้บริการเครือข่ายในระบบนี้ไป

ต่อมาการสื่อสารแห่งประเทศไทยซึ่งเป็นคู่แข่งขององค์การโทรศัพท์ได้นำโทรศัพท์เคลื่อนที่ในระบบ AMPS 800 (Advanced Mobile Phone System) มาเปิดให้บริการ ซึ่งมีขนาดเล็กกว่าระบบ NMT 470 และสามารถพกติดตัวได้ ในขณะที่องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย

ไทยก็ได้มีการพัฒนานำระบบ NMT900 (Nordic Mobile Telephone) ซึ่งเป็นระบบที่ได้รับความนิยมจากหลายประเทศ และมีเครื่องลูกข่ายขนาดเล็กเช่นเดียวกับระบบ AMPS 800 เช่นกัน

นับวันการแข่งขันของทั้ง 2 หน่วยงานยิ่งทวีความรุนแรงขึ้น ซึ่งหน่วยงานทั้งสองเห็นว่าการขยายเครือข่ายให้ครอบคลุมทั่วประเทศนั้นจะต้องมีการใช้งบประมาณเป็นจำนวนมาก และมีระยะเวลานาน จึงได้เชิญภาคเอกชนเข้ามาร่วมลงทุนในลักษณะ BTO (Build Transfer Operate) กล่าวคือ เอกชนเป็นผู้ดำเนินการสร้างเครือข่าย จากนั้นส่งมอบทรัพย์สินให้กับภาครัฐ และมีการแบ่งรายได้จากการดำเนินงานให้ภาครัฐในอัตราส่วนที่มีการตกลงกันไว้ จึงเป็นจุดกำเนิดผู้ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ในปัจจุบัน

### สถานการณ์ปัจจุบันที่เป็นปัญหาและโอกาส

โลกในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้การติดต่อสื่อสารมีความสำคัญอย่างยิ่ง โทรศัพท์เคลื่อนที่ หรือที่นิยมเรียกกันว่า โทรศัพท์มือถือ จึงเข้ามามีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน จนกลายเป็นปัจจัยที่ห้าในยุคที่มีการแข่งขันเรื่องเวลา ในส่วนของข้อดีนั้นโทรศัพท์เคลื่อนที่สามารถอำนวยความสะดวกในการติดต่อสื่อสารทั้งเรื่องธุรกิจ และเรื่องส่วนตัวได้ทันที่ที่ โทรศัพท์เคลื่อนที่จึงเป็นที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย เพราะสามารถย่นระยะการเดินทาง ช่วยประหยัดเวลาในการติดต่อสื่อสาร สามารถทำธุรกรรมทางการเงินผ่านระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่ รวมทั้งยังสามารถรับส่งข้อมูลได้สะดวก ง่าย และรวดเร็ว จากผลการสำรวจของสำนักงานสถิติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร พบว่ายอดการใช้งานโทรศัพท์เคลื่อนที่ของประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไปเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง (ดูตารางด้านล่างประกอบ)

### ตาราง 1 แสดงการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ของประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไป

ปี พ.ศ.	ร้อยละของประชากรที่ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่
2547	28.2
2548	36.7
2549	41.6
2550	47.3
2551	52.8

ที่มา: สำนักสถิติแห่งชาติ

ในขณะที่ยอดการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง กลุ่มผู้ประกอบการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่เล็งเห็นความสำคัญของกลุ่มที่เรียกว่า วัยรุ่น (Young Generation) ซึ่งเป็นกลุ่มที่สามารถรับรู้การเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว ปรับตัวเขาเองเข้าหาเทคโนโลยีได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังเป็นกลุ่มที่ใจได้ง่าย ให้นำมาให้บริการเสริมเพิ่มมากขึ้น นอกเหนือจากการให้บริการด้านเสียงเพียงอย่างเดียวที่นับวันจะมีราคาถูกลงเรื่อยๆ เนื่องจากการแข่งขันที่รุนแรงของผู้ให้บริการ

ซึ่งเป็นผลทำให้ผู้ประกอบการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่มีการกระตุ่นยอดการใช้จ่ายผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่เพิ่มมากขึ้น เช่น จัดรายการโทรทัศน์เพื่อให้มีการร่วมโหวตผู้เข้าแข่งขันรายการเรียลลิตีโชว์ หรือนำการทำตลาดกับโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน เป็นต้น ในการทำการตลาดของผู้ประกอบการนั้นส่งผลให้วัยรุ่นไทยเห็นว่าโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่เป็นมากกว่าเครื่องมือที่เขาไว้ใช้ติดต่อสื่อสารเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังเป็นการแสดงอัตลักษณ์ของวัยรุ่นผ่านยี่ห้อของโทรศัพท์เคลื่อนที่ เสียงรอสาย เสียงเรียกเข้า หรือแม้แต่การดาวน์โหลดลูกเล่นใหม่ๆ เพื่อสะท้อนตัวตนของผู้ใช้เป็นการแสดงให้ผู้อื่นรับรู้ถึงความทันสมัย มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวของผู้ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่นั้นๆ

นอกจากนี้ ข้อมูลของกลุ่มเป้าหมายทางวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม กล่าวว่า โทรศัพท์เคลื่อนที่ทำให้วัยรุ่นอารมณ์แปรปรวนง่าย ขาดความอดทนและใจร้อน ขาดมนุษยสัมพันธ์ แยกตัวออกจากสังคม มีโลกของตัวเองสูง ทำให้เกิดความห่างเหินในครอบครัวโดยเฉพาะอย่างยิ่งขาดกาลเทศะ ในการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่โดยไม่ดูเวลา หรือสถานที่ เช่น ในโรงภาพยนตร์ นอกจากนี้วัยรุ่นบางคน มีการเสพติดโทรศัพท์เคลื่อนที่จนกลายเป็นโรคซึมเศร้า หากไม่ได้ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่สนทนากับเพื่อน กระทั่งไม่สามารถอยู่กับตัวเองได้ ต้องพึ่งพาผู้อื่นตลอดเวลา

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศูนย์การวิจัย และคิดค้นนวัตกรรมของเทเลนอร์แห่งเอเชีย-แปซิฟิก (TRICAP) เปิดเผยถึงผลสำรวจในประเทศไทย ระหว่างปี 2549-2550 ที่ผ่านมา โดยสัมภาษณ์คนไทย อายุระหว่าง 15-29 ปี จำนวน 1,148 คน พบว่าคนไทยส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อการนำเทคโนโลยีมาใช้ นอกจากนี้วัยรุ่นไทยถือว่า โทรศัพท์เคลื่อนที่มีความสำคัญเป็นอันดับ 1 ในชีวิต และเป็นอันดับสองของรายจ่ายต่อเดือน ผลการศึกษายังพบว่า วัยรุ่นไทยนิยมเปลี่ยนโทรศัพท์เคลื่อนที่เครื่องใหม่เพื่อไม่ให้ตกกระแสนิยม เนื่องจากโทรศัพท์เคลื่อนที่ช่วยให้ดูโดดเด่นแตกต่างจากเพื่อน และจะมีการเปลี่ยนโทรศัพท์เคลื่อนที่เครื่องใหม่ภายใน 6 เดือนข้างหน้า

ซึ่งทั้งหมดที่กล่าวมานั้น ล้วนก่อให้เกิดค่าใช้จ่าย และพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ที่ขาดความเหมาะสมของวัยรุ่นไทย

## ความจำเป็นที่จะต้องมีการวางกลยุทธ์ดังกล่าว

โทรศัพท์เคลื่อนที่นับได้ว่าเป็นเครื่องมือสื่อสารที่มีความสะดวกและรวดเร็ว ซึ่งปัจจุบันถือได้ว่าโทรศัพท์เคลื่อนที่นั้นไม่มีสินค้าใดทดแทนได้อย่างสมบูรณ์แบบ ส่งผลให้โทรศัพท์เคลื่อนที่เป็นที่นิยมขึ้นเรื่อยๆ เพราะมีการพัฒนารูปแบบการใช้งานอยู่ตลอดเวลา ให้สอดคล้องกับยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเปรียบเสมือนคอมพิวเตอร์ขนาดย่อมที่สามารถพกพาไปได้ทุกที่

อุปกรณ์ดังกล่าวแม้จะมีข้อดีมากมาย แต่ก็มีข้อเสียอยู่เช่นกัน เปรียบเสมือนดาบสองคม หากผู้ใช้ไม่รู้จักการใช้ที่เหมาะสม โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่น ซึ่งเป็นกลุ่มที่สามารถจูงใจได้ง่าย ปรับตัวตามกระแสแฟชั่นนิยม ส่งผลให้มีการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่เกินความพอดี และนำไปสู่พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม โดยสรุปได้ดังนี้

1. โทรศัพท์เคลื่อนที่ก่อให้เกิดค่าใช้จ่าย ทำให้เกิดความฟุ่มเฟือย
2. โทรศัพท์เคลื่อนที่ส่งผลให้ควมมีมนุษยสัมพันธ์กับคนรอบข้างลดลง เนื่องจากโทรศัพท์เคลื่อนที่นั้นมีการพัฒนาในรูปแบบของสมาร์ทโฟน ทำให้มี Application ต่างๆ เกิดขึ้นมากมาย เช่น สามารถใช้แชตได้นอกเหนือจากการสนทนาด้วยเสียง, เล่นเกม, ฟังเพลง, เชื่อมต่อกับ E-Mail, Facebook, Hi5, MSN, และสามารถ Upload รูปภาพได้ตลอดเวลา จนทำให้ผู้ใช้งานสนุกเพลิดเพลินจนบางครั้งลืมสนใจคนรอบข้าง ซึ่งอาจทำให้ความสัมพันธ์สั้นลง เพราะผู้ใช้งานสนใจแต่โทรศัพท์เคลื่อนที่หรือบุคคลที่ปลายสายเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้การใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่อยู่ตลอดเวลา อาจทำให้ผู้ใช้งานพลาดโอกาสที่จะปฏิสัมพันธ์กับบุคคลใหม่ๆ เนื่องจากให้ความสนใจอยู่กับคนเก่า คุยเรื่องเดิมๆ โดยไม่ได้สนใจว่ามีข่าวสาร หรือเรื่องราวใหม่ๆ เกิดขึ้นมากมายที่น่าสนใจ ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าเสียดายที่พลาดโอกาสได้รับรู้
3. เนื่องจากโทรศัพท์เคลื่อนที่ในปัจจุบัน สามารถพูดคุยผ่านตัวอักษรได้ ทำให้มีการใช้งานในสถานที่ที่ไม่เหมาะสม ทำให้ผู้ใช้ขาดกาลเทศะในการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ เช่น ใช้ในห้องเรียน, โรงภาพยนตร์, รถโดยสารประจำทาง, ห้องสมุด, ขณะเดินข้ามถนน, บนรถจักรยานยนต์ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้อาจก่อให้เกิดอุบัติเหตุกับตนเอง และยังรบกวนคนรอบข้างอีกด้วย
4. วัยรุ่นไทยมีการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่เกินความพอดี จากผลการวิจัยของบริษัท ซินโนเวต ประเทศไทย เผยว่าวัยรุ่นไทยมีโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่ใช้สูงที่สุดในเอเชีย ถึงร้อยละ 72 และมีวิถีชีวิตอยู่กับโทรศัพท์เคลื่อนที่ตั้งแต่พระอาทิตย์ขึ้นไปจนถึงพระอาทิตย์ตก จนติดอันดับ 1 ของการพูดคุยผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ ใช้เวลา 1 ชั่วโมง 7 นาที ต่อวัน อีกทั้งยังมีการใช้บริการเสริมต่างๆ จากโทรศัพท์เคลื่อนที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยในเอเชีย (ดูได้จากตารางด้านล่าง)

ตาราง 2 แสดงการใช้บริการเสริมบนโทรศัพท์เคลื่อนที่ของกลุ่มวัยรุ่นในเอเชีย

รูปแบบ	ร้อยละของประชากรใช้บริการเสริมบนโทรศัพท์เคลื่อนที่	
	วัยรุ่นไทย	วัยรุ่นเอเชีย
ฟังเพลง	67	51
ฟังวิทยุ	47	23
ถ่ายรูป	65	47
บันทึกวิดีโอ	32	21
เล่นเกม	54	49
รับ-ส่ง มัลติมีเดีย	21	15

#### ที่มา: ประชาชาติธุรกิจ

ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของเอแบคโพลล์ ที่พบว่าวัยรุ่นไทย มีการคุยโทรศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 43.3 ซึ่งมากกว่าการอ่านหนังสือที่มีเพียงร้อยละ 35.6 จากพฤติกรรมดังกล่าวยังส่งผลกระทบต่อประเทศไทย ซึ่งวัยรุ่นถือได้ว่าจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศไทยต่อไป

จากพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ของวัยรุ่นไทยที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น จะส่งผลกระทบต่อตัวของวัยรุ่นเอง พ่อแม่ผู้ปกครอง รวมทั้งในส่วนของสังคมไทย ดังนั้นจึงต้องมีความจำเป็นที่จะต้องมีการวางกลยุทธ์ดังกล่าว

#### ความสำคัญของการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ดังกล่าว

ปัจจุบันยังไม่มีภาคส่วนใดออกมาทำการรณรงค์การใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่อย่างเหมาะสมให้กับวัยรุ่นไทยอย่างจริงจัง ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานรัฐบาล ผู้ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์ ผู้ผลิตโทรศัพท์เคลื่อนที่ รวมไปถึงผู้ผลิต Application ต่างๆ บนโทรศัพท์เคลื่อนที่ ส่งผลให้วัยรุ่นขาดการตื่นตัว และขาดความตระหนักถึงปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้จากเครื่องมือสื่อสารชนิดนี้ ดังนั้นการดำเนินการรณรงค์ตามยุทธศาสตร์ดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ให้แก่สังคม ครอบครัวที่มีบุตรหลานอยู่ในช่วงวัยรุ่น รวมถึงตัวของวัยรุ่นเอง ให้ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ได้อย่างเหมาะสม และไม่เป็นการรบกวนคนรอบข้าง

**ผลที่คาดว่าจะได้รับเมื่อมีการวางยุทธศาสตร์ดังกล่าว**

1. เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายรับรู้ถึงเรื่องการรณรงค์การใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่อย่างเหมาะสม
2. เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายเข้าใจถึงเรื่องการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่อย่างเหมาะสม
3. เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายเกิดพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่อย่างเหมาะสม

**ขอบเขตของยุทธศาสตร์****ข้อจำกัดในการดำเนินงาน**

มุ่งรณรงค์เฉพาะกลุ่มเพศชาย-หญิง อายุระหว่าง 15-35 ปี และเป็นผู้ใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่

**ช่วงเวลาในการดำเนินงาน**

1 ปี โดยเป็นโครงการนำร่อง เพื่อดูทิศทางในการวางแผนรณรงค์ต่อไปในอนาคต

**พื้นที่ในการดำเนินงาน**

กรุงเทพมหานคร

